בס"ד, גליון מספר 288 • פרשת במדבר תשפ"ג • שנה ח'

עטרת ישועה

לע"נ הגה"צ ר' יחזקאל אליהו בהגה"צ ר' יהושע הורוביץ זצללה"ה

"ק "עטרת ישועה"
דז'יקוב
ע"ש מרן רביה"ק
בעל עטרת ישועה זיע"א
בנשיאות
הגה"צ רבי חיים מאיר הורוביץ שליט"א
אדמו"ר ואבד"ק דז'יקוב

עטרת ראשינו
ממשנתו של מרן אדמו"ר שליט"א

אחד שהוא חצי כהן וחצי ישראל האם נותנין לו מעות פדיון הבן

בפרשתינו כתבה תורתינו הקדושה ענין פדיון בכורי ישראל ע"י הלוים, ובבכורות ד' א' ילפי' דכהנים ולוים פטורים מפדיון הבן ומפדיון פטר חמור אבל חייבים במצות בכור בהמה טהורה, ע"כ נכתוב בעז"ה ענין הנוגע למצות פדה"ב ולפטורא דכהנים ולוים בזה.

הנה פדיון הבן הוי אחד מכ"ד מתנות כהונה הניתן לכהנים, והנה כל המתנות כהונה לבד מאותן הניתנין לאנשי משמר ניתנין גם לנקבות כהנות וכנון תרומה או זרוע לחיים וקיבה, ובפשוטו ה"ה פדיון הבן שאינו ניתן לאנשי משמר הי' מן הדין דניתן גם לנקבות כהנות.

אמנם הרמב"ם ז"ל בפ"א מבכורים ה"י כ' דפדיון הבן לא ניתן אלא לזכרי כהונה, ויליף לה מדכתיב "ונתת הכסף לאהרן ולבניו", וכן דעת הרא"ש ז"ל בהל' פדיון בכור [נמצא בראש על בכורות בסופו], אבל דעת התוס' בפסחים מ"ט ב' ד"ה אמר, דפדיון הבן ניתן גם לנקבות, וכ"כ הראב"ד ז"ל בחי' לקידושין שם.

וגדולה מזו חידשו התוס' בפסחים שם דאפי' ישראל הנשוי לכהנת יכול הוא לקבל פדיון הבן בשביל אשתו, וכ"כ הראב"ד ז"ל שם, אבל בקידושין ח' א' ד"ה רב כהנא נסתפקו בזה התוס', ועי' בדברי הפנ"י ז"ל שם, ובדברי החת"ס ז"ל בשו"ת חיו"ד סי' ש"א דהתוס' ס"ל כהירושלמי ד'אהרן ובניו' אינו ממעט בנות יעו"ש.

והנה קשיא לי בזה קושיא עצומה, ובהקדם דברי המשנה למלך ז"ל בפ"א מבכורים ה"י שהביא דברי הרא"ש ז"ל בהל' פדיון בכור ה"ד, דבכור בהמה טהורה איתקש לבכור אדם, וכשם שפדיון הבן ניתן רק לזכרי כהונה ה"ה בכור בהמה טהורה ניתן רק לזכרי כהונה, וכ' המל"מ ז"ל לפי"ז חידוש גדול, דא"כ לדעת התוס' בפסחים [דהיינו הר"י ז"ל כ"כ המל"מ ז"ל שם, וכ"כ התוי"ט ז"ל במעיו"ט בהל' פדיון בכור בסוף בכורות אות נ'] דפדיון הבן ניתן גם לנקבות ואפי' הנשואים לישראל, א"כ יהי' הדין דבכור בהמה טהורה נמי אפשר ליתן לכהנת הנשואה לישראל, ויכולה למוכרו לכל כהן שירצה בכסף מלא, דהשויות הממוני שבבכור הוי דידה, ואם בכור בע"מ הוא הבכור שייך לה לגמרי, ואם אינה נשואה לישראל יכולה לאכול בשר הבכור דקדק"ל נאכל גם לנקבות כהנות, ודא מילתא הוי חידושא רבתא.

והנה לדבריו ז"ל יש להוציא חידוש דין, דהנה כהנת הנשואה לישראל אסורה לאכול בתרומה ודינה כזר, ויש להסתפק האם מותר ליתן לה תרומה ואע"ג דאסורה לאכול מ"מ תוכל למכור התרומה לכהן אחר, ובפשוטו לדעת המל"מ ז"ל בדעת התוס' בפסחים אפשר ליתן לה, דהרי זה כבכור דאע"ג דאסורה לאכול מבשר הבכור ואינה יכולה להקריב הבכור מ"מ אפשר ליתן לה והיא תתן לכהן אחר להקריב ותמכור הבשר לכהן אחר, ואע"ג דתרומה איכא מצות נתינה, מה בכך, הא גם מתנות כהונה וכנון זרוע לחיים וקיבה נמי כתיב מצות נתינה ועכ"ז ניתנין לכהנת הנשואה לישראל, וכדאמרי' בחולין קל"א ב', ולפי"ז צ"ע מדברי רש"י ז"ל בחולין שם ד"ה לכהנת דמפורש דתרומה אינה ניתן לכהנת הנשואה לישראל, ואע"ג דלענין פדה"ב ס"ל כהר"י ז"ל דניתן לכהנת הנשואה לישראל, וכדכ' הרא"ש ז"ל ומרן הב"י ז"ל בשמו וכדהוכיח הגרעק"א ז"ל בגליון לשו"ע יור"ד ר"ס ס"א.

והנה בתוספתא פ"י דתרומות ה"ז תניא "פרחו של ישראל שילדה בכור מאכילה כרשינין של תרומה" [ומיירי בישראל המחזיק את הבכור אצלו קודם נתינתו לכהן דחייב לטפל בבכור ל' יום בצאן וג' יום בבקר] **והיינו משום דהרי הבכור הוי ממון שבט הכהונה, ואע"ג דבתוספתא קתני כרשינים והוי מצינן למימר דכרשינים קיל משאר מאכלי תרומה דאין חייב בתרו"מ אלא מדרבנן, מ"מ הרמב"ם ז"ל בפ"ט מתרומות ה"ט כ' וז"ל "פרחו של ישראל שילדה בכור מאכילו תרומה שהבכור לכהנים". ומזה דייק המהר"י קורקוס ז"ל שם ה"ז דס"ל להרמב"ם ז"ל דכל מאכל של תרומה יכול הישראל להאכילה.**

ומעתה לפי"ז קשיא קושיא עצומה, לדעת התוס' הנ"ל דפדיון הבן ניתן גם לכהנת הנשואה לישראל, ולמאי דכ' המל"מ ז"ל דלפי"ז גם בכור בהמה טהורה ניתן לכהנת הנשואה לישראל, תיקשי א"כ אמאי שרי לישראל להאכיל הבכור בתרומה, הא כיון דבכור זה אפשר ליתן נמי לכהנת הנשואה לישראל והרי כהנת זו משנשאת לישראל נעשית זרה אצל תרומה ואסורה להאכיל בהמתה תרומה, וכיון דגם לכהנת זו יש חלק בבכור זה הרי מן הדין דבכור זה אסור להאכילו תרומה דהוי כבהמה שנותנין בה כהנים ישראלים דודאי אסור להאכילה בתרומה, והכהנת הנשואה לישראל הוי כישראל לענין זה.

ונלע"ד בעז"ה, דמכאן ראי' גדולה למה שחידש המשנה ראשונה ז"ל פי"א מתרומות מ"ט וז"ל "ונראה דאם הכהן וישראל יש להם בהמה בשותפות יכול הישראל להאכילה כרשיני תרומה דה"נ אנן סהדי דניחא ליה לכהן כו' ושוב ראיתי שכ"כ הרמב"ם בהדיא פי"א מהל' תרומות דין ט"ז שהכהן שותף עם הישראל מותר ישראל להדליק שמן שרפה ע"כ.

ודבריו ז"ל מחודשים טובא, דמה שהוכיח משמן שריפה יש לחלק דשאני התם דנר לאחד נר למאה וכשהכהן הי' מדליק בשמן שריפה שרי לישראל נמי ליהנות דאינו מחסר בהנאתו מידי, אבל במאכיל לבהמה תרומה הרי חלקו של הישראל בבהמה מחסר מהתרומה, דחצי בהמה אינה אוכלת כבהמה שלימה.

ומעתה לדברי המשנה ראשונה ז"ל ניחא מאד, דנהי דאפשר ליתן הבכור לכהנת הנשואה לישראל שאינה מאכילה בהמתה בתרומה, מ"מ לא גרע משותפות של ישראל וכהן בבהמה דמותר להאכילה תרומה, וה"נ הכהנת היא שותף עם כל הכהנים בבכור זה.

ובדברינו אלה יש ליישב נמי בעז"ה עוד קושיא דהוי קשיא לי, גם בלא כל ההקדמות הנ"ל.

הנה המנח"ח ז"ל במצוה תק"ו אות ז' לחדש יצא, דאחד שהוא חצי כהן וחצי ישראל [ומשכח"ל בכהן שבא על חצאית שפחה וחצי' בת חורין ונולדה בת, והבת מותרת לכהן, ונולד בן, ונמצא הבן חצי כהן וחצי ישראל] **מותר ליתן לו מתנת כהונה, דהישראל יוצא מצות נתינה מצד חציו כהן יעו"ש.**

ומעתה לפי"ז נראה ברור דמותר נמי ליתן לו פדיון הבן, ולא עוד אלא דבזה כו"ע מודים, דגם לדעת הרמב"ם ז"ל דפדה"ב אינה ניתן לכהנת דכתיב אהרן ובניו, מ"מ בחצי כהן הרי החצי כהן שבו הוי שפיר אהרן ובניו, וכיון דמותר ליתן לו פדה"ב א"כ מותר נמי ליתן לו בכור בהמה טהורה דאיתקש להדדי.

ולא עוד אלא דנראה דגם להסוברים דלא איתקש בכור בהמה טהורה לבכור אדם, [וכדהקי' האחרונים ז"ל על דברי המל"מ ז"ל] **מ"מ לדעת הרמב"ם ז"ל בפ"א מבכורות הט"ו הרי הבכור ניתן לכל הכהנים ולא רק לאנשי משמר** [וכדעת הרמב"ן ז"ל בבכורות פ"ד סמ"ח], **וא"כ ה"ה דניתן לאחד שהוא חצי כהן וחצי ישראל, ואע"ג דס"ל להרמב"ם ז"ל בפ"א מביכורים ה" דבכור ניתן רק לזכרי כהונה הראוים להקריב, מ"מ י"ל דחצי כהן הרי מצד כהונתו ראוי להקריב ולא מיעט הרמב"ם ז"ל אלא נשי כהונה וצ"ע בזה.**

והנה זה ברור דמי שהוא חציו כהן וחציו ישראל, אסור להאכיל בהמתו תרומה, דהוא עצמו אסור בתרומה משום חלק הישראל שבו וממילא בהמתו נמי אינה אוכלת, והשתא קשיא כקושיתינו הנ"ל, דכיון דשרי ליתן לו בכור והוא אינו מאכיל בהמתו בתרומה, א"כ אמאי ישראל שיש לו בכור מאכילה תרומה, הא בבכור זה איכא שותף שאינו מאכיל בתרומה, אמנם לדברי המשנ"ר ז"ל ניחא מאד דהא גרע מבהמה ששותפין בו כהן וישראל.

ובדברינו אלה יש ליישב בע"ה עוד קושיא גדולה בדרך החידוד ובהקדם ד' הקדמות.

ל) הרמב"ם ז"ל בפ"ו מביאת מקדש ה"י חידש דבר גדול, דהא דאמרי' בקידושין ס"ו ב' דכהן שעבד בביהמ"ק ונודע לו שהוא בן גרושה עבודתו כשרה למפרע, אין זה דוקא למפרע אלא אפי' לאחר שנודע דהוא חלל אם עבד עבודתו כשרה בדיעבד יעו"ש, והאריכו בחידוש זה רבנן בתראי ז"ל.

ב) הפתחי תשובה יור"ד סי' ש"ה סק"ה הביא מה שנסתפק היד אליהו ז"ל סל"ז גבי פדיון הבן, בפדו הבן אצל כהן ונודע אח"כ שהוא בן גרושה אם חייב להחזיר הה' סלעים שקיבל ושורש הספק הוי האם גם בפדיון הבן ומתנות כהונה אמרי' דכשר למפרע כמו לגבי עבודה, והגר"י מקוטנא ז"ל בישועות ישראל על חו"מ סי' ל"א עין משפט סק"ג פשיט"ל דהבן פדוי וא"צ לפדות עצמו שנית, אמנם הגרי"א ז"ל בבאר יצחק יור"ד סכ"ה פשיט"ל דאינו פדוי.

ג) הנה להך גיסא דגם פדה"ב אמרי' דחלל כשר למפרע, ה"ה לגבי בכור בהמה טהורה אם נתנוהו לכהן ונודע שהוא בן גרושה, בדיעבד נתקיים המתנה, דמה הפרש יש בין פדה"ב לבכור בהמה טהורה.

ד) הנה לדעת הרמב"ם ז"ל דבנודע שהוא בן גרושה, גם מכאן ולהבא דיינינן לי' בדיעבד ככהן, א"כ אם נתנו לו בכור בהמה טהורה לאחר שנודע שהוא חלל נתקיימה מצות הנתינה בדיעבד, ונראה יותר מזה, דגם אם הבכור עדיין נמצא ברשות הכהן החלל א"א להוציא הבכור ממנו, דנהי דמכאן ולהבא דידעי' שהוא חלל אינו זכאי בבכור, מ"מ הרי בתחילה כשנתנו לו ולא נודע שהוא חלל הרי כבר זכה בזה בדבדיעבד דיינינן לי' ככהן, וכיון דכבר זכה הרי לענין הנתינה נחשב כבדיעבד.

ועתה בואו חשבון, אי נימא כהך גיסא דגם בפדיון הבן דינו כדין עבודה וגם בזה ילפי' דחלל הוי כהן, ונימא כדעת הרמב"ם ז"ל דגם מכאן ולהבא עבודתו כשרה בדיעבד, ונימא כדעת הישועות ישראל ז"ל דגם בפדה"ב חלל כשר בדיעבד, דלפי"ז ה"ה מכאן ולהבא לענין פדיון הבן דבדיעבד אם נתנו ה' סלעים לחלל בנו פדוי וכנ"ל, א"כ תיקשי כנ"ל אמאי ישראל שיש לו בכור מאכילה תרומה, הא בבכור זה איכא שותף שאינו מאכיל בתרומה, דהחלל אין מאכיל בהמתו בתרומה ואפי' בדיעבד דלגבי תרומה הרי הוא זר.

אמנם לסברת המשנ"ר ז"ל דהוי כבהמה ששותפין בו כהן וישראל דמאכילין אותו תרומה, גם קושיא זו יש ליישב, דנהי דהחלל אינו מאכיל בתרומה מ"מ לא גרע מבהמה ששותפין בו כהן וישראל דמאכילין אותו בתרומה.

איברא, קושיא זו יש לישבה באופן אחר, דכיון דעכ"פ לכתחילה אין נותנין הבכור לחלל ורק בדיעבד אם נתנו לו הוי נתינה, י"ל דזה לא נחשב כאילו יש לחלל שותפות בבכור זה כיון דאסור לכתחילה ליתנו לו, אמנם לכאו' זה תליא בפלוגתת רש"י והתוס' ז"ל בחולין ד' ב' ד"ה מותר גבי חליפי חמץ דאם מכרו החמץ בדיעבד מותר ליהנות מהדמים, דדעת רש"י ז"ל דא"כ חמץ בפסח יש לו דמים יש לזה שוויות כיון בדבדיעבד מותר ליהנות מחליפיו ודעת התוס' דכיון דלכתחילה אסור למכור החמץ אין לו דמים יעו"ש, ועי' כריתות כ"ג א' בדברי רש"י ז"ל ד"ה יש ומש"כ החת"ס ז"ל או"ח סי' ק"פ ותמצא נחת.

ולפי"ז נראה דלהתוס' כיון דלכתחילה אסור ליתן הבכור לחלל אינו נקרא שותף ומתורץ הקושיא מחלל, אבל לדעת רש"י ז"ל דגם דבר שאפשר ליהנות ממנו בדיעבד מחשיבו כשוה ממון ה"ה כאן לענין חלל כיון דבדיעבד אם נתנו לו הבכור הוי דידי' י"ל דכבר מעתה הוא מוגדר כשותף והדק"ל, ויש לפלפל בזה ותן לחכם ויחכם עוד.

תמצית העולה מהדברים

א) דעת הרמב"ם ז"ל דפדיון הבן ניתן רק לזכרי כהונה דכתיב לאהרן ולבניו, אבל הר"י ז"ל בפסחים ובקידושין כ' דניתן גם לנקבות כהנות, וגדולה מזו ס"ל להר"י ז"ל דניתן גם לכהנת הנשואה לישראל, ומה"ט רב כהנא אע"ג דלא הוי כהן נטל פדה"ב כי הי' נשוי לכהנת.

ב) והנה המל"מ ז"ל חידש דכיון דאיתקש בכור בהמה לבכור אדם א"כ לדעת הר"י ז"ל הנ"ל גם בכור בהמה טהורה ניתן לכהנת הנשואה לישראל, ולדבריו ז"ל נראה דה"ה תרומה ניתן לה, דאע"ג דבתרומה איכא קדושה הא גם בבכור איכא קדושה.

ג) והנה בתוספתא קתני דישראל שנולד לו בכור דחייב לטפל בה ל' יום בצאן וג' יום בבקר, מותר להאכילה ממון כהן דהבכור שייך לשבט הכהונה, ואע"ג דבתוספתא קתני רק כרשינין דאינן תרומה מדאו' מ"מ הרמב"ם ז"ל דה"ה תרומה גמורה.

ד) ולפי"ז קשיא קושיא עצומה, כיון דהבכור ניתן נמי לכהנת הנשואה לישראל והרי היא אסורה להאכיל בהמתה בתרומה, וא"כ היאך שרי לישראל להאכיל בכור בתרומה, הא בשבט הכהונה איכא נמי כהנות שזכאות בבכור ואינן מאכילות בתרומה, וא"כ הוי כבהמה שישראל וכהן שותפין בה דאסור להאכילה בתרומה.

ה) ונלע"ד בע"ה דמכאן ראי' גדולה למה שחי' המשנ"ר ז"ל דבהמה ששותפין בה כהן וישראל מותר להאכילה תרומה משום דשייכת נמי לכהן ויליף לה מהא דכ' הרמב"ם ז"ל דכהן השותף עם ישראל מותר לישראל להדליק נר בשמן של תרומה דמועיל בזה גם לכהן.

ו) והשתא לפי"ז ניחא מאד דנהי דכהנת הנשואה לישראל נותנין לה בכור ולגבי תרומה דינה כזר, מ"מ מותר לבכור לאכול תרומה דהוי כשותפות כהן וישראל בבכור זה.

ז) ובזה יש ליישב עוד קושיא, למאי דחי' המנח"ח ז"ל דאחד שהוא חצי כהן חצי ישראל אפשר ליתן לו מתנות כהונה משום חצי הכהן שבו, ולפי"ז ה"ה דאפשר ליתן לו פדה"ב וגם בכור בהמה טהורה.

ח) ותיקשי נמי כנ"ל הרי בהמתו אסורה בתרומה משום חצי הישראל שבו והיאך מותר לישראל להאכיל בכור בתרומה הא בשבט הכהונה איכא נמי אחד שזכאי בבכטר ואסור להאכיל בהמתו בתרומה, אבל לדברי המשנ"ר ז"ל ניחא דגם בשותפות ישראל וכהן בבהמה, מותר להאכילה תרומה.

ט) ובזה יש ליישב עוד קושיא מחודדת, דהנה הרמב"ם ז"ל חידש דכהן שנודע שהוא בן גרושה עבודתו כשרה גם מכאן ולהבא בדיעבד, והיד אליהו ז"ל והישועות ישראל ז"ל חידשו דכהן שנודע שהוא בן גרושה דעבודתו כשרה ה"ה נמי אם נתנו לכהן זה פדה"ב הבכור בדיעבד, ולפי"ז להרמב"ם ז"ל ה"ה מכאן ולהבא כשנתנו לו פדה"ב בדיעבד הבן פדוי.

י) ולפי"ז ה"ה בכור בהמה טהורה אם נתנו לכהן שנודע שהוא בן גרושה, בדיעבד נתקיים בזה מצות נתינה לדעת הרמב"ם ז"ל, ונראה לחדש דאין מוציאין מהחלל הזה אם הבכור, דכיון דכבר זכה בזה נחשב כבדיעבד.

י"א) והשתא לפי"ז צ"ע כסגנון הקושיא הנ"ל דיאך ישראל מאכיל בכור בתרומה, הא הבן גרושה ודאי איסור להאכיל בהמתו בתרומה, ונמצא דבכל בכור איכא שותפות של אחד שאסור להאכיל בתרומה. אבל לדברי המשנ"ר ז"ל ניחא.

י"ב) מיהו גם בלא"ה יש לתרץ קושיא זו, דכיון דלכתחילה אסור ליתן בכור למי שנודע שהוא בן גרושה לא"כ אינו נחשב כשותף בבכור, ושמא תליא בפלוגתת רש"י ז"ל והתוס' בחולין בדבר שלכתחילה אסור ובדיעבד מותר האם נחשב כדבר השוה ממון מחמת הבדיעבד.

עטרת זקנים
ליקוטים נפלאים מתורת רבנה"ק מז'ז'יקוב זי"ע

בקדושת התורה מתעלה אפי' הפחות שבפחותים

במדבר סיני באהל מועד (א,א)

זה מורה לנו על קדושת התורה, שהולכת ממקום גבוה למקום נמוך, כי אפילו השפל שבשפלים יוכל לבוא לעבודת ה' ע"י התוה"ק, ולזה בא לנו הכתוב לומר שדיבורו יתברך היה במדבר שהוא מקום פחות מאד, ומקום תוקף הקליפ' כמ"ש נחש שרף ועקרב וצימאון אשר אין מים, לא מקום זרע ותאינה וגפן, ועכ"ז במקום הפחות הגרוע הזה, שם היה דיבורו יתברך, ושם היה משכן השכינה הקדושה ואוהל מועד, כי זאת הוא השלימות התורה הקדושה שתוכל להפשט לכל מיני שפלים ועומקים ולהעלות כל הבחינות אפילו הפחותים מתעלים ע"י התוה"ק.

(זרע קודש)

ויתלדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם. (א, יח)

וברש"י 'הביאו ספרי יחוסיהם ועדי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השבט', ותראה רמז לזה, כי התיבות **ויתלדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות** (עם הכולל) בגימטריא **למדך שהביאו את ספרי יחוסיהם ועדי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השבט.**

(רמזי הפלאות)

הוראה לעבוד בין מתוך טובה ובין מתוך ההיפך ח"ו

אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל (א, מט).

על פי המבואר בזוה"ק דצריך לעבוד את ד' בין בטיבו בין בעאקו. וידוע אשר **'אך'** הוא למעט, ו**'את'** הוא לרבות, והזהיר לנו: בין מתוך מיעוט הטובות ובין מתוך ריבוי הטוב, 'מטה לוי לא תפקוד' היינו שלא יהא לך חסרון בדביקות ד'. ו'תפקוד' הוא מלשון חסרון ע"ד ולא נפקד ממנו איש, ו'מטה לוי' נקרא הדביקות ע"ד הכתוב הפעם ילוה אישי אלי, אשר ריבוי הטוב והעשירות לא יבטל מעבודתו ית"ש, כמ"ש וישמן ישורון ויבעט חלילה, וכמו"כ העניות לא תהא מעבירתו על דעת קונו, רק בין כך ובין כך לעבדו יתברך.

(אמרי נועם)

החובה להשאיר שם וזכרון לצדיק

אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי כו' וחיו ולא ימותו, (ד, יח), ובמסורה ב', דין, ואידך 'וחיו את בניהם ושבו' (זכריה י).

הנה כשהצדיק הדור הולך למנוחתו כבוד, העיקר הוא לראות לתמוך את בניו אחריו, וכאשר נתנו כבוד לאביהם כן יתנו לבניהם אחריהם, ועי"ז לזכר עולם יהיה צדיק ולא יכרת שם הצדיק לעולם כי בנו ממלא מקומו לכל דבר. וזהו **"אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי מתוך הלוים"**, היינו שהצדיקים המה בדביקות הבורא נקראים לוים, והיה להם שבט המושל שהיה ראש שהעם מתאספים אליו, ונקרא 'שבט הקהתי', כטעם ולו יקהת עמים, שהוא לשון אסיפה, ו'שבט' הוא מלשון שבט מושלים, ותראו שלא תכריתו זאת רק לזכר עולם יהיה צדיק. "זאת עשו להם וחיו ולא ימותו", היינו שתראו שיהיה לצדיק חיות גם בעוה"ז ולא יהיה בבחינת מיתה שישכח כמת מלב, והעצה לזה "וחיו את בניהם", היינו לתמוך את בניו, ועי"ז לזכר עולם יהיה צדיק, כי דרך עבודתו עומד וקיים עדי עד לאשר בנו ימלא מקומו ויתפרסם דרכו.

(עטרת ישועה)

עטרת זהב

פרקי הגות ומחשבה בפרשה

◆ הרב אהרן רכניצר ◆

הצורך להשתייכות חברתית וההכרח לאינדיבידואליות

קבוצה מורכבת מ-2 אנשים ומעלה. היא קיימת בין שני חברים, בין זוג נשוי או משפחה הומוגנית, ועד לקהילה משויכת בבית כנסת משותף או ארגון גג, חסידות או השתייכות מפלגתית בהם מתקיימת פעילות גומלין. **לכל חברה או קבוצה מטרות משותפות שבהם נעזרים אחד בשני ומחויבים זה לזה.**

שייכות חברתית הוא צורך אנושי בסיסי. **זה מחויב לרצון להרגיש מחובר ומקובל על ידי אחרים**, להיות חלק מקבוצה או קהילה, ולקיים יחסים עם אחרים. צורך זה מושרש משחר ילדותינו שהקב"ה ברוב טובו ברא את העולם בצורה שכולנו נזקקים לחסדים של האחר, גם אם בתמורה כספית עדיין יוגדר כחסד **בכך שמשלימים את הדברים שאנחנו לא יכולים להסתדר בעצמנו** ואז גם הכסף שאנו משלמים לנותן השירות הוא גם כן סוג של הבניית חסד חברתי, שבאמצעותו אנחנו נותנים זכות קיום אחד לשני.

נבראנו כיצורים חברתיים שחיים תמיד בקבוצות וסומכים זה על זה, ברווחת החיים הנפשיים והגופני ומסתמכים בחברתיות בשביל הישרדות. כמשפט הידוע 'צרת רבים חצי נחמה'., כשכל החברה בבעיה היא מקילה ונותנת כח לכולם, מאידך כשהיחיד עובר משבר והחברה מחזקת אותו היא גם כן ביטוי חברתי נחוץ להישרדות.

לשייכות חברתית יתרונות רבים, בין אושר מוגבר, בריאות נפשית ופיזית טובה יותר ותחושת מטרה ומשמעות בחיים. אנשים שמרגישים מחוברים חברתית, נוטים יותר להערכה עצמית חיובית, רמות נמוכות יותר של מתח וחרדה וכישורי חיים טובים יותר מול כל מצוקה מזדמנת. **עם זאת, צורך בשייכות חברתית יכולה להוביל גם לתוצאות שליליות, כמו, חשיבה קבוצתית ואפליה כלפי מי שנתפס כשונה.**

לפעמים, יתבטא **בהרגשת כליאה** שמחייבת אותנו להתאים את המחשבות, הרגשות וההתנהגויות שלנו, שיתאימו לנורמות של קבוצה או חברה. זה כרוך בשינוי עמדות שיתאימו לציפיות של אחרים, **גם אם ציפיות אלו מנוגדות לאמונות או לערכים של האדם עצמו.** ולכן חשוב לשחרר בין הרצון לשייכות חברתית אוטונומיה אינדיבידואלית וכבוד לַשּׁוֹנוּת.

ברור שבקולקטיב הקבוצתי, אפשר שאנשים ייאלצו להתפשר על חלק מהאינדיבידואליות שלהם כדי לפעול למען המטרה או המטרה של המשותפת של הקבוצה. כמו לדוגמא **תקנות בענייני נישואי ילדים** הגם שבאופן אישי יש לאדם ספציפי יכולת לערוך חתונה ברמה, הוא מוותר על כך ובהשתייכותו הקהילתית הוא לוקח אחריות ועושה חתונה סטנדרטית באופן יחסי כמו כולם. **הוא מתיישר לקוד לבוש ולהגבלות כוללניות** (כמו שימוש באינטרנט חסום) למרות שהוא מרגיש שהוא יכול לעמוד איתן שלא לפרוץ את גבולות האיסור על ידי גדר קטן יותר. אלו הם המעלות של קבוצה קולקטיבית.

אך מנגד יש בה **אלמנט של חיסרון** שהמשתייכים בה עם יכולת כלכלית פחותה, שנדרשים להתלבש או לְחַתן בסטנדרטים של הכלל.

יחד עם זאת, שמירה על אינדיבידואליות בתוך יחסים חברתיים **חשובה לשמירה על איזון בריא בין צורך בשייכות חברתית וצורך באוטונומיה אישית.** אינדיבידואליות כוונתו לסגנון האופי ולתכונות הייחודיות או לרצונותיו המבדילות אותו מאחרים. הנה כמה דרכים לשמר שפיות אינדיבידואליות בתוך יחסים חברתיים:

נאמנות לעצמנו: חשוב להישאר נאמנים לאמונות, לערכים ולאישיות שלנו, גם כאשר אנחנו נמצאים במסגרת חברתית. לא נתפשר על האינדיבידואליות שלנו רק כדי להשתלב או לרצות אחרים.

הצבת גבולות: חשוב להציב גבולות ברורים ולְתַקְשֵׁר אותם. ניתן לסביבה שלנו לדעת מה נוח לנו ומה לא, נהיה מוכנים להגיד "לא" כשצריך.

חיפוש אנשים בעלי דעות דומות: נחפש אנשים שחולקים את תחומי העניין, הערכים והאמונות שלנו. זה יכול לעזור לנו להרגיש יותר בנוח להיות מה שאנחנו ולבטא את האינדיבידואליות שלנו.

תרגול רפלקציה עצמית: רפלקציה היא תהליך של חשיבה מעמיקה וביקורתית על המחשבות, הרגשות והחוויות של האדם עצמו. נקדיש זמן לחקור במחשבות, ולהרהר ברגשות ובהתנהגות שלנו, וכך נהיה מודעים לאופן שבו אנחנו מושפעים מלחצים חברתיים. זה יכול לעזור לנו להישאר נאמן לעצמנו ולעשות בחירות שמתאימות לערכים שחשובים לנו.

אימוץ השׁוֹנוּת: נכבד ונעריך את ההבדלים בין אנשים, ונהיה פתוחים ללמוד מאחרים בעלי נקודות מבט וחוויות שונות. נראה בזה כדבר שיכול לעזור לנו להרחיב את ההבנה שלנו לגבי העולם ולשמר את האינדיבידואליות שלנו תוך כדי היותנו חלק מקבוצת חברתית.

...

איתא במדרש (רבה א ג') חבה גדולה חבבן הקדוש ברוך הוא שעשאם דגלים כמלאכי השרת, כדי שיהיו ניכרין, ומנין שהוא אהבה לישראל שכן שלמה אומר (שיר השירים ב, ד) הביאני אל בית היין ודגלו על אהבה. **הקשר ליין מובא במשל שיש לאדם אוצר וכל היין החמיץ ורק חבית אחת נשאר בטעם היין ונעשה זה אוצר חביב כך הוא אצל ישראל בני יעקב.**

דבר אחר: הביאני אל בית היין, בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים... והיו כולם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאוים לדגלים, **אמרו הלוואי כך אנו נעשים דגלים כמותן**, לכך נאמר הביאני אל בית היין, זה סיני שנתנה בו התורה שנמשלה ביין... אמר להם הקב"ה מה נתאוותם לעשות דגלים, חייכם שאני ממלא משאלותיכם שנאמר (תהילים כ, ו) ימלא ה' כל משאלותיך, מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו.

הסבר המדרש בדימוי ליין בחלקו הראשון מובן היטב **אך בפירושו השני נראה שאין קשר בין עניין היין לדגלים ועל פניו נראים כשני עניינים.** וצ"ב?

רבי ירוחם לייבוביץ זצ"ל בספרו 'דעת תורה' מצביע באבחנה מיוחדת בדברי על גילוי חיבה שמתבטא בייחודיות ואינדיבידואליות כלשונו הזהב .."חבה גדולה חבבן הקדוש ברוך הוא שעשאם דגלים כמלאכי השרת, **כדי שיהיו ניכרין...**

הוא מסביר דבריו **היכרות** פירושו סימן היכר על קבוצה הומוגנית שניצבים סביב דגל של השתייכות ערכית, רעיונית או מטרות משותפות והם ניכרים בכך לעין כל כמו שבני ישראל היו מצוינים במצרים בכך שלא שינו שמם לשון ומלבוש. מושג נוסף הוא עצמאות זו היכולת של בני ישראל להיות עצמאיים ומוכרים בעצמאותם.

כל גאולת מצרים היתה בנויה על **ערך העצמאות של ישראל**, על אף שמצד שני היו עובדי ע"ז כמו המצרים. **עם כל זה בזכות שהבדילו עצמם מהמצרים שלא שינו לבושם לשונם ומלבושם זכו לגאולה.** עבד אינו עצמאי, הזהות שלו הוא רכוש אדונו, ולכן התנאי בגאולה הוא העצמאות הנפשית שלהם שכבר התקיים בהם עוד לפני הגאולה הפיזית בגוף.

מבאר **הספורנו** (תחילת הפרשה א ב במספר שמות) "כי היה אז **כל אחד מאותו הדור נחשב בשמו**, המורה על צורתו האישית למעלתם. על דרך 'ואדעך בשם". כל שבט ושבט היה לו שם תואר לעצמו, דגל לעצמו, אבן לעצמו, גוון לעצמו ללא כל ערבוביא **ועל ידי זה היה ניכרין.**

זה היה הביטוי בדגלים שנתאוו לה בני ישראל שראו את הניכרין של המלאכים שכל קבוצה יש לה את הייחודיות וסימני היכר של תפקידם, **ומאידך יש לכל מלאך את תפקידו היחודי לו** ככל הידוע שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות. זה ההקבלה בדברי המדרש הביאני אל בית היין ודלגו על אהבה. האדם הנכנס לבית היין יש בה כוללניות של "בית היין" אולם ברור שלכל חבית יין יש את ההיכרות השמית של קרניאן, קברנה, מרלו עם הזן המיוחד שלו, כל יין בצורת העיבוד והשימור משלו שנותן גוון מיוחד לכל יין, טעם וארומה מבדלת לכל סוג יין. ההקבלה ליין זה מבנה הקהילתיות והעדתיות שיש ביהדות, בהבנת הערך תתרבה האהבה ביניהם **כשבתוך המעלות הקולקטיביות, יש את האינדיבידואליות שאנחנו יודעים לשמר לטובתנו** מתוך כבוד והערכה זה לזה.

לעטר פתורא

דרושים נאים לפרשת השבוע

◆ הרב נדב מגד ◆

רצוננו לראות את מלכנו

אמר ריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו וכו' "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים", והשיב להם משה שהרי רק בני אדם יכולים לקיים את המצות הגשמיות של התורה, עד שאמרו שהודו לו מלאכי השרת ואף נתנו לו מתנות - **מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם" - בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות.** ונראה מאוד מדוקדק, שתחילה קראו לו - **"אנוש" "ובן אדם"**, ולכן טענו שלא ליתן לו את התורה, אך בסוף שקראו לו - **"אדם"** הודו לו ואף נתנו לו מתנות. וצ"ב מה עומק הדברים.

והנראה, שהנה ידוע שכל מה שזכו בנ"י למעמד סיני כצורתו היה בזכות מה שאמרו 'רצוננו לראות את מלכנו' (כמ"ש רש"י עמש"כ "ויגד משה את דברי העם" עיי"ש). וכתב הגרי"ז שרק בזכות בקשה זו זכו לד' דברים - **והנה נאמר כאן ד' דברים לקראת מעמד הר סיני - א'. הכנה.** (**והראיה דנאמר דין הכנה חוץ מדין פרישה מאשה, הוא ממה שנאמר בלוחות השניים (כי תשא ל"ד ב') "והיה נכון לבקר" והרי משה היה בין כך פרוש מאשתו, וע"כ דנאמר דין "הכנה" לחוד כמש"כ), ב'. כבוס בגדים.** (**וכבוס זה דנאמר בקרא הוי רק לנקיות ולא טבילת הבגדים כדאיתא ביבמות מ"ו ב עיין שם, ועי' באונקלוס**). **ג'. פרישה מאשה. ד'. יציאה לקראת האלקים.** וצריך לבאר למה בזכות בקשה זו זכו דוקא לד' דברים הללו. והנראה לומר ששורש הבקשה היתה מהרצון, כמ"ש 'רצוננו לראות', והרצון מהותו לבקש מה שלא בנמצא, לשאוף למקום שאינו נמצא בו כרגע. והנה בשם 'אדם' אמרו חז"ל שרמוזים בו שני דברים, א' לשון אדמה, ב' אדמה לעליון, דהינו שאם אדם נשאר במקומו הרי הוא כאדמה הדוממת, אבל אם הוא שואף לצאת ממקומו לכיוון מעלה הרי הוא בבחינת 'אדמה', שהוא לשון דמיון, שבו טמון כח הרצון, שאדם מדמיין את עצמו במקום אחר וממילא רוצה בכך. ולכן כאשר השתמשו בנ"י בכח הרצון, ונכנסו לבחינת "אדמה לעליון" שבהם, דהינו שרצו לצאת מהמקום הגשמי שבו א"א לראות את הי"ת למקום רוחני שבו ניתן כביכול לראותו, זכו מיד לארבעת הדברים הנ"ל שכולם בבחינת הפשטת הגשמיות שבהם, שהרי זה היה רצונם, והבן.

ולפ"ז נתבאר היטב לשון המלאכים שכינו את משה בתחילה 'אנוש' ובן אדם' שבאו לרמוז בשני שמות אלו שהאדם שהוא בחינת 'אדמה' לא ראוי לקבל את התורה. כמ"ש - "ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש" ופירשו במדרש - על שם "ומכתי אנושה", לפי שבימיו נעשה שם הקב"ה מחולל שעשה ע"ז ומנעו עצמם מלקרוא בשם ה'. וכן מה שאמר בלעם - "לא איש אל ויכזב ובן אדם ויתנחם", כי שני שמות אלו מראים את הצד הפחות שבאדם. ולכן אמר ישעיהו הנביא - "אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה", דהינו אשרי מי שגם שהוא במצב הפחות של 'אנוש' 'ובן אדם', אע"פ כן "יעשה זאת" ו"יחזיק בה". אבל כאשר הראה משה שרצונו לצאת מהגשמיות ע"י קיום התורה, שע"י קיום המצות הגשמיות יקדש עצמו - ממילא קראו 'אדם' ע"ש החלק הרוחני שבו, והודו לו.

עטרת פז

ממחשבת המוסר

◆ הרב יצחק ריין ◆

לא דובים ולא יער

בעיר יריחו המים היו מורעלים, קבוצת אנשים התפרנסה ממכירת מים שהביאו ממרחק. יום אחד הופיע בעיר לביקור אלישע הנביא והוא בתפילתו ריפא את את המים לשמחת תושבי העיר ולמגינת לבם של אותה קבוצה ''קטני אמונה'' שמכרו מים. אותם נערים קיללו את הנביא ''עלה קרח'' ''עלה קרח'' [שהקרחת עלינו פרנסתנו] ובקפידתו של איש האלוקים יצאו דובים והרגו את ארבעים ושנים נערים. לחד מ"ד נהיה נס ראשון שנברא יער שקודם לא היה, ונס שני, שיצאו משם דובים לטרוף את הנערים. [ע"פ מסכת סוטה]

מדוע נעשה נס כה משונה הלא יכלו להענש בדרך פשוטה יותר מצויה?

אצל שרה אשה עקרה כתוב ''היפלא מה' דבר'' ובספר במדבר בפ' המתאים לבשר, מופיע הלשון בפ' ''היד ה' תקצר''. מבאר הרמב"ן את החילוק בין שני הלשונות. כי שרה כבת תשעים, ללא רחם - עקרה בעצם הויתה, המציאות שהיא תוכל ללדת תוצר אך ורק בדרך נס ופלא, וע"כ כתוב ''היפלא מה' דבר'' אולם למתת בשר במדבר מופיע הלשון ''היד ה' תקצר'' יען שגם בדרך טבעית בורא עולם יכול לשלוח להם בשר, וכך באמת הווה כי עופות הנודדים מצפון לדרום בעונתם, ירדו למנוחה במדבר סיני ליד בני ישראל בחנותם. וכך הכופר יכל לכפור ולומר כי אין כאן שום נס אלא ''במקרה'' ירדו פה חמש מאות אלף 'שלווים' בעלי כנף.

כאשר הנביא ריפא את המים היה בזה קידוש השם ונס גדול יען שאחר שנים מרובות, המים נהיו ראויים לשתיה בדרך פלא . אותם אנשים לא התפעלו מהנס כיוון שהיו שקועים בעצמם ובפרנסתם הם בטחו בסיבה המביאה להם פרנסה. ''קטני אמונה היו'' ודאגה חמורה עלתה בליבם, מעתה מאין נתפרנס? שום סיבה טבעית לא נראתה לעין כיצד ימצאו מקור מחיה חדש. לפי הבנתם, קצרה יד ה' להושיעם בדרך טבעית ובנס מופלא לא האמינו ''קטני אמונה היו'' .... ע"כ אולי בגלל זה עונשם היה בצורה פלאית ולא טבעית כי הנה הקב"ה יצר ''יש מאין'' יער ודובים 'משום מקום' להפרע מאותם אנשים. לו היו בוטחים בה' היו רואים ישועה בפרנסתם אולי אף בדרך לא טבעית. [בהלצה, יכלו להיות חוטבי עצים וציידי דובים למכור את עורם...]

אומר הנביא ''ברוך הגבר אשר יבטח בה והיה ה' מבטחו'' דיקא **"ה' מבטחו"** גם מי שמאמין בבורא עולם אבל בוטח במקור פרנסתו, עדיין אינו בכלל ברוך, אלא אך ורק כאשר **ה' הוא מבטחו** והוא אינו תולה יהבו בשום סיבה אלא שהוא מאמין בוטח ויודע כי ה' יתברך הוא הסיבה המביאה לו את פרנסתו או אז הרי הוא בכלל ''ברוך''.

עטרת המקרא

באורים בפרשה בדרך הפשט

◆ הרב מנחם כץ ◆

ערבות שבט לוי ונשים

סוטה לז: אין לך מצוה ומצוה שכתובה בתורה, שלא נכרתו עליה מ"ח **בריתות**. (כל מצוה אית בה ברוך בכלל, ברוך בפרט, ארור בכלל, ארור בפרט - ללמוד וללמד לשמור ולעשות, הרי ט"ז - והיה כן בסיני, בערבות מואב, ובהר גרזים, הרי מ"ח), של שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים. ופרש"י, דהוא כמנין שהיו במדבר שכל אחד נעשה ערב על כל אחיו.

ויעויין ברש"י נדה יג: שכתב דישראל לא נתערבו בשביל הגרים, שהרי הרבה ערב רב עלו איתם שאינם מן הניין הנ"ל. אמנם התוס' דחו דלא מנאן הש"ס לפי שלא ידע חשבונן. ולשיטת רש"י יש להעיר שהרי אף שבט לוי ונשים, אינן מן המנין, ואטו נימא דאינן בכלל ערבות (וידועה פלוגתת האחרונים אם לשיטת הרא"ש נשים ה"ה בכלל ערבות במצוות שהם חייבות). **ובשלמא נשים** י"ל דלא נמנו כיון דאינן בכלל הברית של ללמוד וללמד, אמנם שבט לוי תקשי. והנה דעת הרמב"ן (ריש כי תשא) דשבט לוי נמנה במנין הראשון, ולדידיה עכ"פ שייכי שבט לוי בערבות שקיבלו ע"ע בסיני, אמנם לשיטת רש"י (שם) דאינן מן המניין תקשי. וראיתי בעיון יעקב שכתב, ואולי י"ל, דבני ישראל כשחטאו בעגל הוצרכו לכריתות ברית הערבות משא"כ שבט לוי לא הוצרכו לערבות לפי שלא חטאו בעגל.

וביאור הדברים, דהנה כתב הרמב"ן (ריש בהר), כי בתחילת ארבעים יום הראשונים של לוחות הראשונות כתב משה בספר הברית את כל דברי ה', וכשחטאו בעגל ונשתברו הלוחות כאילו נתבטלה הברית ההיא, וכשנתרצה הקב"ה למשה בלוחות שניות צוהו בברית חדשה שנאמר הנה אנכי כורת ברית כו', ורצה הקב"ה להחמיר עליהם בברית הזאת השנית שתהיה עליהם באלות ובקללות ע"כ. ועד"ז י"ל דאף ענין הערבות נתחדש בברית ובאלות של לוחות שניות, וכמו שלמדו רז"ל (סנהדרין כז:) מ"וכשלו איש באחיו" (ויקרא כז), מלמד שכולן ערבים זה בזה.

אמנם מלבד הערבות שקיבלו בלוחות שניות עוד מצאנו במכילתא פרשת יתרו, רבי אומר, להודיע שבחן של ישראל, שכשעמדו כולן על הר סיני לקבל התורה השוו כולם לב אחד לקבל מלכות שמים בשמחה, ולא עוד, אלא שהיו **ממשכנין עצמן זה על זה**. ונמצא דבסיני גופא היו שני קבלת ערבות. ויש מקום לומר דבני לוי למרות דליתנייהו באלות של חידוש הברית כיון שלא הפרו הברית, אבל עכ"פ איתנייהו בכלל ערבות מצד קבלתם הראשונה.

עטרת חסידים

ממשנת החסידות על פרשת השבוע

◆ הרב אברהם יצחק כהן ◆

קדושת המחשבה

ידועה אמרתו בקודש דמרנא אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע אשר במקום מחשבתו של אדם מצויה, שם הוא כולו, וכמו שהביא הרה"ק בעל התולדות יעקב יוסף בפרשת חיי שרה ["אמנם יש לומר אם עושה המצוה בהאמנה שלימה שע"י עשיות מצוה זו יזכה לדבק בו יתברך, וכמ"ש וכו' תדבק שהוא תכלית כל התורה ומצות, וכמ"ש המפרש להרמב"ם (פ"ב מהל' יסודי התורה), וכמ"ש החסיד הנ"ל (יעבץ לעיל) ובו תדבק הוא פרי כל התורה וכו'. א"כ כשמקשר ומדבק מחשבתו בו יתברך, א"כ כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו גרורין אחר המחשבה, וכמו ששמעתי מפורש מפי מורי במקום שחושב האדם שם הוא כולו ודפח"ח"]. ועל כן פירשו בספרים הקדושים הפסוק "עלה אלי ההרה והיה שם" עפ"י עובדה שהיה בחסיד אחד שנסע לרבו אבל כל ראשו ורובו היה מונח בעסקאות שעשה על הדרך, ואמר לו רבו "עלה אלי ההרה" אבל "**היה שם**" ולא במקום אחר.

ורבותינו ז"ל הפליגו ביותר בקדושת וכח המחשבה, וכמו שהאריך בזה מר"ן רביה"ק מראפשיץ זי"ע בספרו "זרע קודש" פרשת תרומה: "**כי באמת שמחשבה של אדם בא מעולמות עליונים מאוד, כי השכל והמחשבה אנו רואין שזהו עיקר האדם, והכל הולך אחר המחשבה, כי נשתלשל מעולם עליון יותר מבחינות מדריגות דיבור ומעשה...**" [ולכן מסיק רבינו שיש לאדם ללמוד לקח מכל מחשבות העולים לו בראשו ואפילו ממחשבות בטלים ומבוטלים "ריבין שגם מזאת המחשבה יוכל להיות עבודתו ית"ש וקיום עולם, כמו שהיה עולם התוהו, ואחר כך נבנה ונברא העולם התיקון מהתוהו, נמצא שמהתוהו נברא העולם, כן ממחשבה זו הגם שהיא תוהו, יכול לבוא ממנה תיקון למצוא גם שם איזה רמיזא דחכמתא כנ"ל... ועל ידי שמדבק האדם את עצמו בו ית"ש, גם על ידי מחשבה זאת כשחושב ומי"שב דעתו אחר כך כנ"ל, על ידי זה מתקן גם בחינת עולם התוהו, ומביא אותו לתיקון כשיודע שהכל מאתו ית"ש המהוה כל הויות, ומקבל גם במחשבה זאת עול מלכותו ית"ש." עי"י"ש עוד].

וכן הגדיר זאת רבינו ומקורו טהור מספרי יראה וקבלה אשר "מחשבה הוא בחינת אות יו"ד, ונקרא גולם כי מגולם עושין הכל כנ"ל, שהוא ראשית לכל הכלים ועשיות" (פרשת נצבים) ועל כן חובה גדולה ועבודת העבודה הוא לקדש ולטהר את המחשבה ומיניה מסתעפין שאר חלקי העבודה.

אלה קרואי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם (א טז). ופירש רש"י ז"ל, הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה.

ונראה בדרך רמז נגד המתנגדים ומתקשים על ענין הנסיעה לצדיק הדור לדעת מה זה ועל מה זה, הלא יוכל לישב בביתו וללמוד ספרי מוסר ומהם ילמוד לעצמו דרכי עבודה. אמנם התירוץ לזה הוא, כי באמת מתוך הספרים יוכל ללמוד לעצמו הנהגות ישרות ומדות טובות. **אולם העיקר הוא להיות הכל במחשבה טהורה וקדושה, והמחשבה היא דבר שאינו ביד האדם, כי משוטטת אנה ואנה בלתי רצון האדם, ומבלבלת התפלה והעבודה. על כן לזה צריך סיוע מהצדיק, אשר בקדושתו יופיע עליו נהרה שיוכל לבוא לטהרת המחשבה.**

וזהו: '**אלה קרואי העדה**', היינו, שנאספים יחד עדה קדושה, הוא בכדי '**נשיאי מטות אבותם**', לשון רצון, להגביה ולנשא המחשבות ורצונות שירדו מטה מטה, '**ראשי אלפי ישראל הם**', הכח הזה נמסר לראשי הדור. ועל כן נקרא ראש הדור, שעושה עמהם טובה במחשבות שבראש. וזהו שפירש רש"י ז"ל 'הנקראים לכל דבר חשיבות', לשון 'חושבי מחשבות', היינו, שנקראים ונאספים יחד בכדי לתקן המחשבות של העדה.

◆◆◆

בפסוק: **אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל.**

יש לרמז, **שהתורה הבטיחה לנו ונותנת עצה איך להנצל ממחשבות העמים, אשר כל היום חושבים מחשבות על ישראל להדיחם חלילה. והעצה לזה הוא על ידי שישראל מקדשים מחשבתם ומוחם במחשבות טהורות ובדביקות השי"ת בלי שום מחשבת פסול חלילה, על ידי זה בכחם להפיר ולבטל מחשבות עמים, שלא תהיה להם תקומה נגד ישראל.** וכמו שמצינו בגמ' מחשבה מוציאה מידי מחשבה.

וזהו: '**אך את מטה לוי לא תפקוד**', היינו, שלא יהיה חסרון במחשבה שרמוז במטה לוי, כי מט"ה עולה מו"ח, זו מחשבה מלגאו. ולוי הוא דביקות, על דרך 'ילוה אישי אלי'. ועל ידי זה '**ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל**', שלא תהיה לעמים שום נשיאות ראש על ישראל, רק ידבר עמים תחתנו, ועלינו יתעורר כל טוב אמן.

(אמרי נועם)

והרבה האריכו בספרים הקדושים "קדש לי כל בכור" שהעיקר הוא לקדש את ראשית המחשבה והעיקר הוא לקדש את המחשבה בראשית היום וכולה גופא בתר רישא גריר, ועי"ז פטר כל רח"ם - הרמ"ח איברים (אהבת שלום פרשת בא) ו"ראשית עריסותיכם חלה תרימו" (מהר"ם מרימינוב, ועבודת ישראל להרה"ק מקאזניץ אבות פ"ג).

מאידך ביאר הרה"ק מסדליקוב זי"ע (נכד מרנא הבעש"ט זי"ע) בספרו דגל מחנה אפרים (פרשת מצורע): **כי בחינת המוחין הם המתפשטים על כל איברי הגוף ואז והיה מחניך קדוש ועל ידי בחינת התקדשות האברים זוכה לקדושת המחשבה ועל ידי בחינת התקדשות המחשבה זוכה שנתקדשו איבריו והא בהא תליא**, וזה יש לומר שרימזו בש"ס עה"פ "והתקדשתם והייתם קדושים - אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה", **מלמטה** היינו בחינת האברים מקדשין **מלמעלה** בחינת המחשבה וכן מעט והרבה, כי בחינת האברים למעלה יחשב נגד בחינת המחשבה כי היא ענין רוחניות שאינו תופס מקום כלל. .. ופירוש **כשאנו זרים ומופרשים מטומאת האברים הנגלים אזי נעשה בחינת זר ונזר עליכם בבחינת קדושת המחשבה כנ"ל אשר היא חופפת תמיד עליכם ועל אבריכם כמו כתר המקיף על הראש ואם ח"ו האברים אינם מקודשים אזי מסתלק בחינת קדושת המחשבה ואינו מתפשט אור הנשמה והמחשבה על האברים ח"ו ועיקר התפשטות המחשבה הקדושה הוא על הלב שהוא מלך על כל האברים ומשם אל האברים והמשכיל יבין."**

והרבה סגולות נאמרו בהאי עניינא, כיצד לזכות לקדושת המחשבה, ורבינו בעל האמרי נועם זי"ע כותב א' נסיעה לצדיק ב' שנאת הרע והרשע (עיי' אוה"ח הק' פרשת אחרי ופר' פנחס בפסוק צרור את המדינים), ועוד עצה מבואר בספרי הקדושים (אמרי פנחס להרה"ק מקאריץ זי"ע, בית אהרן ליקוטים, זרע קודש, דברים) ש"מחשבה" אותיות "בשמחה" שאי אפשר לזכות לקדושת המחשבה ולהתגבר על מחשבות הזרות המתנפלות על האדם, רק ע"י כח השמחה, להיות שמח בחלקו ברוחניות ובגשמיות כנודע ממכתבו המפורסם של הרה"ק רבי מנדל מויטפסק זי"ע פרי הארץ מכתב כ"ב עיין שם ותחיה נפשך.

עטרות ודיבון

תחקירים בפרשת השבוע

◆ הרב נתנאל קצבורג ◆

מבואר בגמ' שבת מז: שאסור להניח, **אפילו בערב שבת**, כלי עם מים תחת הנר כדי לקבל את הניצוצות הנופלים. ונחלקו בפירוש דין זה הראשונים. **דעת הרב פורת** שהובא בתוס', שאסור לעשות כן **בשבת** משום שחששו חז"ל שמא יגביה את הכלי כנגד הניצוצות או שמא בשעה שבא להניח את הכלי יפלו ניצוצות, ונמצא שהוא מכבה ממש. וכיוון שכך, גזרו **גם בערב שבת** שלא לעשות כן, שמא יבוא לעשות כן גם בשבת [ואע"ג שלא מצינו בשום מקום איסור לעשות מלאכה בערב שבת, כתב הרשב"א דנתינת מים תחת הנר לא רמי אנפשיה ולא חשיבא ליה מלאכה, וסבר דשרי, ויהיב ומקרב כבויין]. **דעת ר"ח והרי"ף ועוד ראשונים**, דאסור לעשות כן בשבת משום שיש בזה גרם כיבוי, וגזרו ער"ש אטו שבת. ונתקשו לפי זה דהרי קי"ל דגרם כיבוי בשבת מותר [ואע"ג דלדידן מותר רק במקום פסידא, כבר כתב החזו"א שמתוך הסוגיא מוכרח שאין האיסור תלוי במה שאין זה מקום הפסד].

ונאמרו בתוס' ב' דרכים בזה. **א.** דדווקא כששופכים מים מהצד והאש צריכה ללכת אל המים נחשב לגרם כיבוי, אבל מים שנמצאים תחת האש והאש נופלת אליה אין זה נחשב לגרם כיבוי ואסור. **ב.** דדווקא היכא שיש מחיצת כלי בין המים לאש נחשב לגרם כיבוי, וכגון שמניח כלים מלאים במים וכשהאש מגיעה אל המים הכלים מתבקעים והמים מכבים את האש, אבל כאן שאין מחיצה בין הנר למים שתחתיו כו"ע מודו שגרם כה"ג אסור לעשותו. [ואם כיבוי כה"ג, לפי ב' הדרכים הנ"ל, שאינו מכבה בידים ממש, הוא איסור דאורייתא או דרבנן, יש בזה מחלוקת באחרונים].

והקשו הראשונים שמנהג העולם שנותנים מים תחת השמן בעששית שמדליקים בה נר לשבת, ומאי שנא. וכתב הרשב"א דקושיא זו אינה אלא לדעת הר"ח והרי"ף הנ"ל, אבל לדעת הרב פורת לא קשיא כלל כמובן, דאין חשש שמא יבוא בשבת ליתן מים בתוך הכלי שיש בו נר. אבל לדעת שאר הראשונים, שהגזירה היא שלא לעשות בערב שבת גרם כיבוי האסור בשבת, א"כ כשנותנים מים תחת השמן הרי יש כאן גרם כיבוי באופן **האסור בשבת** וא"כ הרי זה בכלל הגזירה שלא לעשות כן אף בער"ש [והנה בדברי הרשב"א מפורש דהקושיא קשה לפי ב' הדרכים הנ"ל, משום דגם לדרך הא' דמיא לכלי שתחת הנר. אמנם הגר"א בביאורו כתב דלפי הדרך הא' הנ"ל לא קשיא משום שכיון שהמים תחת השמן הרי זה כמו גרם כיבוי מהצד, אבל להדרך הב' שכל שאין מחיצת כלי בין האש למים אין זה בכלל גרם כיבוי, שפיר קשה. וכבר העיר בביאור הלכה דמדברי הרשב"א מוכח לכאורה שלא כדברי הגר"א].

וכתבו הראשונים לתרץ, דכיוון שאין הכוונה בנתינת השמן אלא להגביה את השמן ולא על מנת לכבות, אין זה בכלל מה שגזרו חז"ל שלא לעשות כן בערב שבת. דדווקא כשנותן כלי כדי שיכבו הניצוצות, חששו חז"ל שמא יבוא לעשות כן בשבת, דלא משמע להו לאינשי איסור כ"כ שאין זה אלא גרם, אבל כשאין כוונתו אלא להדלקה לא חששו שיבוא להדליק נר בשבת. ובשו"ע סי' רס"ה סעיף ה' פסק כדברי הראשונים הללו וז"ל, **ומ"מ מותר ליתן מים בעששית שמדליקים בה בערב שבת כיון שאינו מתכוין לכבוי אלא להגביה השמן.**

ולפי זה נראה ברור ופשוט, דכל ההיתר לעשות כן הוא דווקא כשמדליקים נרות בערב שבת, דאז לא גזרו שמא יבוא לגרום כיבוי כיון שאינו עוסק בזה עכשיו. אבל כשמדליקים ביו"ט עצמו הרי הוא עושה פעולה הנחשבת לכיבוי ממש ביו"ט. וא"כ ביו"ט שחל בערב שבת כמו האידנא שמדליקים הנרות ביו"ט גופיה, אסור לעשות כן משום שיש בזה כיבוי ביו"ט [ואין זה בכלל גרם כיבוי ביו"ט שדנו האחרונים אם מותר או אסור, וכמו שכתבנו לעיל דלדעה זו אין פעולה כזו נחשבת לגרמא].

ויש להסתפק בהדלקת הנרות שמדליקים ביו"ט נרות שבת, אם אסור משום גרם כיבוי שהרי הכיבוי יבוא רק בשבת ולא ביו"ט עצמו ומי יימר לן דאסור לגרום ביו"ט מלאכה שתבוא לאחר היו"ט. והנה השפ"א בביצה כב: נסתפק בדין זה אם מותר לגרום בשבת ויו"ט כיבוי שיקרה בפועל רק במוצאי שבת ויו"ט ודעתו נוטה להחמיר. אמנם באגלי טל מלאכת זורע אות ח בהגה"ה כתב להתיר, וכן מבואר בקובו"ש ביצה שם.

אמנם, הרמ"א בדרכי משה סי' רס"ה כתב בשם הסמ"ג תירוץ אחר על מנהג העולם, שכיון שהמים אינם בעין אלא תחת השמן אין זה אלא גרם כיבוי שמותר במקום הפסד, ולכן מותר לעשות כן בערב שבת [וצ"ל דבערב שבת התירו גרם כיבוי אפילו שלא במקום הפסד] אפילו אם הוא מתכוון שהמים יכבו את האש. והמג"א השיג עליו שלא מצא כן בדברי הסמ"ג [ויש להוסיף, שבדברי הירואים שהוא מקור הדברים שבסמ"ג, מפורש שלא התיר אלא באופן שאין כוונתו לכיבוי], **ובביאור** הלכה משמע דהסכים לדברי המג"א, אלא שכתב דאין לדחות דברי הרמ"א משום דלדעת הגר"א הרי זה תלוי בב' הדרכים הנ"ל [והעיר דמהרשב"א מוכח לכאורה שלא כהגר"א].

והנה הביאור הלכה מביא בשם הרא"ש תירוץ נוסף על הא דעששיות שנותנים בהם מים, והוא שאין כאן כיבוי כלל דאפילו לא יתן לתוכה מים כשיכלה השמן תכבה הפתילה. ומשמעות דבריו דהא דהרא"ש פליגא אשאר הראשונים. אמנם החזו"א בס' לח סק"ח כתב דיש בזה ב' אופנים. דאם ראש הפתילה קבוע ע"י צינור בראש העששית וראשה השני משולשל למטה אל תוך השמן, בזה התיר הרא"ש כי השלהבת לעולם אינה נופלת אל תוך המים, וגם שאר הראשונים מודו בזה. אבל אם הצינור צף ע"ג השמן, בזה גם הרא"ש מודה דאסור הואיל וכשכלה השמן הפתילה נופלת אל תוך המים שהשמן שהוא עב הוא צף ואינו שוקע אבל במים הוא שוקע. והנה, בפתיל צף של ימינו כמדומני שאינו שוקע גם במים, ולפי"ז יש להתיר גם בפתיל צף לדעת הרא"ש אליבא דהחזו"א.

עטרת צדיקים

עיון במעשי הצדיקים לרגל יומא דהילולא

• הרב משה רויטמן •

לפניו נעבוד ביראה

לרגל הילולת הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע - כ"ט אייר (תר"י)

מבעד לחלונות ההיכל נשקפו זהרורי השמש, נמוגו רסיסי לילה. ועם חילופי המשמרות בצבא מרום, החלו גם חסידים ואנשי מעשה, לקום מספסלי בית המדרש, כשפניהם מאירים מזיו השכינה. הן זה עתה סיימו לתקן קישוטי כלה, על ידי עבודת הלילה הקדוש הזה, ליל חג השבועות. וכמו מלאכי מעלה יזדרזו כעת לטבול כבנהר דינור, ולהתכונן בסילודין לקראת תפילת השחר של חג, יום הכתר, במחיצתו של הצדיק.

לפתע נפתחה הדלת, והכל נעצו בה מבטיהם. הצדיק האלוקי שבצילו באו לקבל את התורה, הרה"ק רבי **מאיר מפרעמישלאן**, יצא מחדרו, מלובש כדרכו בקודש כלי אטלס לבנים כשלג. הוא נשא את עיניו המאירים אל עבר הקהל שעמד שם בלב ער, ופתח ואמר:

"זה עתה זכיתי לרדת לסוף דעתו של מורי ורבי הקדוש רבי **מרדכי מקרעמניץ**, ולהבין ולהשכיל את אשר רמז לי בימי צעירותי".

ואז סיפר להם את ה'עובדא' דלהלן.

ביום של חורף סוער אירע המעשה. שלג כבד כיסה את הררי אוקראינה, וכל הדרכים היו בחזקת סכנה. הרה"ק רבי מרדכי, שנמנה בין צדיקי הדור, ובין חמשת הארזים - בני המגיד הרה"ק רבי **יחיאל מיכל מזלאטשוב**, עשה את דרכו על המרכבה, כשאליו מתלווה רבי מאיר'ל, תלמידו המובהק, בעודו אברך צעיר, ויחדיו השתעשעו בתורת ה', בנגלה כבנסתר, חרף הרוחות העזות שהצליפו בהם בחוזקה.

בצהלה שבזריזות, קיפצו הסוסים על ההרים ודילגו על הגבעות, כביכול הבינו שעליהם לשוש ולשמוח על זכייתם לשמש כנושאי הארון, ולהסיע צדיקי עולם. אלא שבצהלתם כי רבה לא הבחינו בין עקוב למישור, ולא נבהלו מקושי הדרכים המושלגות. גם באותו רגע איום, כשנקלעה העגלה למדרון הר משופע ונורא, המשיכו לקפץ בכל עוז, עד שנדמה כי האופנים עומדים להתהפך, ולהביא על הנוסעים סכנת-נפשות של ממש. נתמלא רבי מאיר'ל אימה ופחד, וביקש לקפוץ על-אתר מן העגלה, אלא שרבי מרדכי רבו עיכב בידו. "שב על מקומך", ציווה עליו, "לא יארע לנו מאומה!".

סמוך לבו בטוח בדבר רבו, נאזר רבי מאיר'ל בגבורה והתיישב על מקומו. במשך הרגעים הבאים המשיכה המרכבה להיטלטל קשות במדרון, עד שחזרה למישור מבטחים. הבטחת הצדיק נתקיימה, הסכנה חלפה ועברה.

חזרו הרב ותלמידו להתעמק בדברי חכמה, והמשיכו העגלון וסוסיו לשעוט בין ההרים.

כעבור זמן מה הגיעו שוב למדרון, אלא שהפעם לא היה תלול כל-כך, ובדרך הטבע לא נשקפה סכנה לעגלה ולנוסעיה. המשיך אפוא רבי מאיר להשתקע בתלמודו, ולא נבהל מהטלטלה. אלא שתוך רגועים ספורים אירע הדבר. האופנים נעתקו מן העגלה, היא התהפכה כולה על צ'ידה, והפילה את נוסעיה להתגלגל על השלג הקשה. רק בחמלת ה' עליהם יצאו עם פצעים קלים בלבד.

בעוד הם מנסים להתאושש מן הנפילה ולחבוש את פצעיה, נשא רבי מרדכי את עיניו לעבר תלמידו הצעיר, וקרא אליו בקול גדול:

"ראית?" - - -

"ולא הבנתי את כוונת רבי הקדוש בשאלה זו, עד היום הזה", הפטיר רבי מאיר באותו בוקר של חג השבועות, לאחר שנים רבות. וביאר:

"כעת הבנתי, שאז לימד אותי מורי הקדוש יסוד גדול ביראת שמים. כי בדרך כלל, אין האדם חש מורא מפני הפורענות, כי אם בשעה שהסכנה מרחפת על ראשו, ואילו בשעות הרגילות, כשעולם כמנהגו נוהג אינו מפחד כלל. והוא הדבר בעבודת ה'. אין היהודי חושש מפני נפילה רוחנית, רק בשעה שנקלע לסכנה רוחנית, כגון שמהלך ברחובות ובשווקים, והיצר מטלטל קשות את נפשו, ואילו כשהוא ניצב בדרך הישר, כגון שקובע ישיבתו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, כסבור הוא שאין לו מה לירא ולפחד מהיצר. ואולם 'אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה' (משלי כח, יד), אשרי אדם שגם כשמצבו הרוחני נראה שמור מן המזיקים, שם עינו ולבו להיות ערני ולשמור על עצמו, כי היצר אורב לו בכל עת ובכל מקום".

"על כך התכוון מורי הקדוש, כאשר בשעת הסכנה אמר לי 'שב', ואילו וכאשר נפלנו - שלא בשעת הסכנה - אמר לי 'ראית?!', כלומר האם התבוננת בעומק הדברים?!..."

אכן, על רבו הקדוש הלזה, היה רבי מאיר'ל מעיד ואומר ש"לא שכח רגע אחד מהשי"ת", או בנוסח אחר - "שבכל עת ובכל רגע היה יודע מה למעלה ומה למטה, ואפילו הכי היה ירא לנפשו מאימת יום הדין הבא", ואת זה למד ממנו גם בשעה זו שאירע להם תאונת הדרכים.

•••

אמר הכותב: אולי יש לקשר בין הסיפור לבין הזמן של חג השבועות - בהיות בוקרו, שאז עמד רבי מאיר'ל על כוונת רבו וסיפר את הדברים לפני קהל חסידיו ותלמידיו. הלא זו השעה שבו נאלץ משה רבינו ע"ה, ביום מתן תורה, לעורר את ישראל מתרדמתם ולהביאם בכוח אל הר סיני, כמבואר במדרש רבה (שיר השירים א, יב): "רבי פנחס בשם רבי הושעיא אמר 'עד שהמלך במסיבו' - עד שהמלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא במסיבו ברקיע כבר הקדים, שנאמר (שמות יט, טז) 'ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר' (משל) למלך שגזר ליום פלוני אני נכנס למדינה, וישנו להם בני המדינה כל הלילה, וכשבא המלך ומצאם ישנים העמיד עליהם בקלאנין בוקינס ושופר (כלים המשמיעים קול), והיה השר של אותה מדינה מעוררן ומוציאן לאפנתי (לקראת) של מלך, והיה המלך מהלך לפניהם, עד שהגיע לפלטין שלו. כך הקב"ה הקדים, דכתיב 'ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר', וכתיב (שם, יא) 'כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם', ישנו להם ישראל כל אותו הלילה, וכו', בא הקדוש ברוך הוא ומצאן ישנים, התחיל מעמיד עליהם בקלאנין וכו', והיה משה מעורר לישראל ומוציאן לאפנתי של מלך מלכי המלכים הקב"ה, הדא היא דכתיב (שם, יז) 'ויוצא משה את העם לקראת האלוקים', והיה הקדוש-ברוך-הוא מהלך לפניהם עד שהגיע להר סיני".

שינה זו בלילה הקדוש הזה שלפני מתן תורה, אולי מסמלת את התחושה הטובה של בואם של בני ישראל ליעד אליו נכספו זה ארבעים ותשע יום, מאז שיצאו ממצרים והתעלו במשך ימי הספירה לצאת ממ"ט שערי טומאה, עד שפסקה זוהמתן - כמבואר בספרי הקודש, וכסבורים היו שיכולים לישון, ונרדמו. את התרדמה הזאת אנו מתקנים בנדידת שינה ועסק התורה בלילה הזה, לשמור על עצמנו בערנות, ודווקא בזמן שהגענו למדרגה העליונה.

עפ"י: תפארת הצדיקים; שיח זקנים; תפארת מרדכי

עטרות של שבלים

פלאות ופרפראות

• הרב משה רויטמן •

שבת שקודם חג השבועות

על רום מעלת השבת קודש שקודם לחג השבועות כתב בספה"ק 'בית אהרן' (קארלין):

"בשבת זה צריך כל אחד לראות להכין עצמו לקבלת התורה... כי השבת הוא גדול מחג השבועות, ואיך יהיה הכנה לו, רק מהשבת צריך להמשיך הארה להחג, ויראה כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה".

אין לך אדם שאין לו שעה

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר (א, א).

בספר הק' 'תפילה למשה' להרה"ק רבי **משה מסאמבור** זי"ע - בהקדמה שניה שנכתב ע"י הרה"ק רבי **יהודה צבי מדאלינא** זי"ע - בשם הרה"ק רבי **יצחק אייזיק מזידיטשוב** זי"ע, כתב לבאר מה שכתב רש"י (א, א) "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה", שכל אדם יש לו לפעמים 'א גוטע שעה' - שעה טובה, שבאותה שעה הוא לומד ומתפלל כראוי, והקב"ה מונה כל השעות הטובות הללו שיש אצל בני ישראל, מחמת חיבתן של ישראל.

תעשה עצמך כאחד הצדיקים...

וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי ה' בְּהַקְרְבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי ה' בְּמִדְבַּר סִינַי וּבָנִים לֹא הָיוּ לָהֶם וגו' (ג, ד).

אל מרן הרה"ק בעל 'אהבת ישראל' מויזניץ זי"ע (יומא דהילולא - השבוע ב' בסיון), נכנס יהודי אחד, והתאונן מרה על שבניו לא הולכים בדרך הישרה, וצועדים אלי שאול תחתיה ר"ל. הוא ביקש מהצדיק שיכוון לו כדת מה לעשות.

נענה לו רבינו: "תשתדל להשתתף בעריכת השולחן בליל שבת קודש, וממחרת השבת נשוחח אודות כן".

ממחרת השבת שב היהודי אל הקודש פנימה, שאלו הצדיק במאור פניו: "אמור נא, כיצד הנך עורך את שולחן ליל שבת בביתך?

- "רבי!" נאנח האיש "יהודי פשוט אנכי, כשאני חוזר לביתי בלילי שבתות, הריני מתיישב קמעא וקורא את כתבי העת, לאחר מכן מזמזם 'שלום עליכם' במהירות, מקדש על היין ונוטל ידיים לסעודה"...

- "ואיך אני עורך את שולחני?" - שאלו הצדיק.

- "הרבי עורך את השולחן בהתלהבות ובלהט אש קודש".

- "ולמה לא תעשה גם אתה כן?"

- "והלא אינני רבי!"

- "אז תעשה עצמך כרבי! תערוך לפני בניך שולחן בהתלהבות עילאית, גם אם אין זה אלא מהשפה ולחוץ, כך תזכה שבניך אחריך ילכו בדרך הישרה"...

- "וכי הרבי מורה לי לשקר? לעשות את עצמי?"...

- אכן, לצורך חינוך הבנים מותר להתלהב באש זרה" - השיב ה'אהבת ישראל', והוסיף לפרש בכך את הכתוב בפרשתנו על נדב ואביהוא, שנענשו "בהקריבם אש זרה לפני השם" - בהתלהבות שאינה של אמת - "ובנים לא היו להם" - לכאורה מה בא זה להשמיענו כאן שהנים לא היו להם, אלא מאי, אם היו להם בנים הרי מותר ואף מצוה היה להם להתלהב באש זרה, כדי שממנו יראו בניהם וכן יעשו, והם כבר יתלהבו באמת.

לתגובות הערות והארות: 10atarot@gmail.com • מרכז מוסדות דזי'קוב בא"י רח' האיילות 20, גבעת זאב